

PAUza

Akademicka

Rok XIV

Tygodnik Polskiej Akademii Umiejętności
pauza.krakow.pl

Nr 585

Kraków, 20 stycznia 2022

pau.krakow.pl

W imię etyki słowa publicznego

Zadaję sobie pytanie, czy trywializacja życia publicznego, a właściwie całej polskiej kultury w jej obiegu społecznym (może też jako zjawisko światowe), nie bierze się z nieograniczonej swobody w nadawaniu byle wypowiedzi jednostkowej statusu publicznego. Przez wieki było tak, że prawo do publikacji mają instytucje, reprezentujące pewien kierunek myślenia i traktujący je poważnie. Najpierw były to finansowane i firmowane przez kogoś druki, potem profesjonalne wydawnictwa, od siedemnastego wieku prasa, od dwudziestego radiofonia i telewizja, a w dobie internetu autoryzowane portale i blogi. Czy w imię odpowiedzialności za słowo nie należałoby powrócić do tej zasady?

Nie, nie godziłoby to w wolność wypowiedzi. Swobody momentalnego kontaktowania się jednostek ze wszystkimi, np. za pośrednictwem czatu i na tysiąc innych sposobów, nikt w dzisiejszej cywilizacji nie byłby w stanie powstrzymać. Ale prowadzi do demoralizacji utożsamianie mającego milionową publiczność internetu z Hyde Parkiem czy ścianą kłozetu. W każdej sytuacji powinien być ktoś, kto publiczną odpowiedzialność za kogoś anonimowego (dosłownie lub przez brak rozpoznawalności) bierze na siebie. A jeśli nie da się tej zasady wprowadzić, to anonimy trzeba traktować jako będące w koszu już od chwili ich powstania.

ANDRZEJ LAM

Uniwersytet Warszawski

Patriotyzm a nacjonalizm: pokorna prośba

W dniu 14 stycznia 2022 r. minęła 150. rocznica urodzin ks. dra Bolesława Domańskiego, patrona powstałego niemal 100 lat temu (27 sierpnia – 3 grudnia 1922 r.) Związku Polaków w Niemczech (spod znaku Rodła), jednoczącego autochtonów-Polaków z obszarów zaboru pruskiego i polskich emigrantów z innych terenów Niemiec z Macierzą.

Wspomniany Związek i inne polskie stowarzyszenia w latach międzywojennych prowadziły w Niemczech – w ramach obowiązującego wtedy prawa – ożywioną działalność kulturową (śpiewaczą, teatralną), oświatową, harcerską, sportową oraz spółdzielczo-gospodarczą i bankową. Do dzisiaj żyją w Polsce – na Górnym / Opolskim Śląsku, Dolnym Śląsku, Ziemi Międzyrzeckiej, Babimojszczyźnie, Krajnie / Ziemi Pilskiej i Ziemi Złotowskiej, Pomorzu Zachodnim, Kaszubach, Powiślu, Mazurach, Warmii oraz w innych częściach Polski – spadkobiercy tej dumnej i heroicznej tradycji. Mam zaszczyt być jednym z nich i nie wyrzeknę się tej tradycji, tym bardziej że w warstwie ideowej nie ustępuje ona tradycji I Brygady Piłsudskiego, Kresów [Wschodnich], Powstań Śląskich, Powstania Wielkopolskiego czy Powstania Warszawskiego.

Dlatego mam pokorną prośbę do prof. Andrzeja Białasa (PAUza Akademicka 579) i prof. Sergiusza Michalskiego (PAUza Akademicka 583), by walcząc z ideologiami, *nie wykluczali z kart historii* polskich

Rodło – autorzy idei: dr Jan Kaczmarek, ks. dr Bolesław Domański, Lubomir Kapczyński, Janina Kłopocka, Stefan Murek, dr Edmund Jan Osmańczyk, 1932; projekt grafiki: Janina Kłopocka, 1932.

Źródło: <https://www.porta-polonica.de/sites/default/files/assets/images/jk-foto-11.jpg>

autochtonów z Kresów Zachodnich i Północnych. W odniesieniu do tej grupy było i jest zasadne używać sloganu „Byliśmy – Jesteśmy – Będziemy”.

Co do kwestii dziejów i pochodzenia polskich autochtonów na wymienionych terenach, odsyłam do *krytycznej lektury* bogatej literatury z zakresu historii, etnografii i językoznawstwa (dialektologii polskiej) oraz pomocniczo interdyscyplinarnej problematyki etnogenezy Słowian, Germanów i Bałtów (ale jest tu jeszcze bardzo dużo niewiadomych).

MICHAŁ KOKOWSKI (z pochodzenia Krajniak i Warmiak)

Instytut Historii Nauki PAN

Dziękuję prof. Kokowskiemu za zwrócenie uwagi na rolę „autochtonów” w podtrzymaniu polskiej obecności na terenach przydzielonych Polsce po wojnie. Dodam, że deprecjonowanie tej roli, nie było intencją prof. Michalskiego, ani moją. Zajmowaliśmy się po prostu innym problemem.

ANDRZEJ BIAŁAS

Kraków

Partnerem czasopisma jest Miasto Kraków